

Katar 2012

Resmi Adı	Katar Emirliği
Başkent	Doha
Yüzölçümü	11.437 km ²
Nüfus	2.050.000
GSYH	191 milyar dolar
Hükümet Biçimi	Monarşi
Devlet Başkanı	Hamad Bin Halife El-Sani
Başbakan	Hamad Bin Casim El-Sani
Dışişleri Bakanı	Hamad Bin Casim El-Sani
Türkiye Büyükelçisi	Abdülrezzak El-Abdülgani
Askeri Harcamalar	1,5 milyar dolar
Asker Sayısı	11,800

Etnik Yapı

Arap	% 40
Pakistanlı	% 18
Hindistanlı	% 18
İranlı	% 10
Diğer	% 14

Dini Yapı

İslam	% 77,5
Hıristiyan	% 8,5
Diğer	% 14

Petrol Üretimi	1.966 milyon varil/gün
Petrol Tüketimi	250.000 varil/gün
İhracat	133,7 milyar dolar
İthalat	30,79 milyar dolar

Katar 2012

Mustafa Yetim

[Arş. Gör., Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

2011 yılına benzer şekilde 2012 yılı içerisinde de Katar genel itibari ile Arap halklarının demokratik istek ve taleplerine yönelik olumlu tutumunu devam ettirmiştir. Bu durum Katar'ın Türkiye, Suudi Arabistan ve devrim sonrası Mısır, Tunus ve Libya gibi ülkeler ile arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkileri önemli oranda geliştirirken söz konusu halk hareketlerini olumsuz şekilde değerlendiren İran, Suriye ve Irak ile ilişkilerini büyük ölçüde zedelemiştir. Bölge ülkeleri ile değişen ilişkilerin yanı sıra Katar Ortadoğu'da ortaya çıkan yeni güç dağılımında önemli bir aktör olarak yerini almayı başarmıştır. Sınırlı güç kaynakları, nüfus ve coğrafyasına rağmen izlediği aktif dış politika ile Katar bölgesel ve küresel güçlerin bölgede politika oluştururken dikkate aldıkları bir aktör haline gelmiştir. Bu durumun ne kadar devam edebileceği hakkında şimdiden bir öngörü sunmak imkânsız olsa da, Katar'ın uzun yıllar beklediği bölgesel aktör olma fırsatını "Arap devrimleri" sonucunda değerlendirmek için önemli riskler aldığı ortadadır. Bu bağlamda önceleri batılı ülkeler ve bu ülkelerin bölgedeki otokratik müttefikleri tarafından bölge istikrarına tehdit olarak değerlendirilen fakat Tunus, Mısır ve Libya'da demokratik taleplerin savunucusu olarak iktidara gelen İslami eğilimli aktörler ile uzun yıllar siyasi ilişkisi olduğu bilinen Katar arasında önemli işbirliği fırsatı oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müslüman Kardeşler | "Arap Baharı" | Suriye | Bahreyn | Demokrasi

Qatar 2012

Abstract

In parallel with the foreign policy stance during 2011, Qatar has kept its positive and supportive position towards Arab peoples' democratic demands and claims. This situation helps Qatar improve its economic and political relations with Turkey and Saudi Arabia as well as Egypt, Tunisia and Libya, countries where people's revolutions have taken place successfully. However, the growing support of Qatar on these movements caused deterioration for its existing relations with the countries such as Syria, Iran and Iraq. These three countries consider the people movements in question as a crucial threat for their domestic stability at home. In addition to changing patterns on its relations with the regional actors, Qatar has presently succeeded to become a crucial player in the emerging Middle East. Even though it has limited power resources, geography and small population, Doha was able to present itself after the "Arab spring" as a powerful actor that should be taken into consideration by regional and international players while making their regional policies. While it is hardly possible to predict how long the new regional and international importance of Qatar would continue, its leadership seems to take nearly all risks to benefit from Doha's new role that it long waited following the Arab spring. In this context, there has occurred new opportunities for cooperation between Qatar and new Islamic-inspired powers in the Tunisia, Egypt and Libya, which once were long perceived as an important threat to regional security and stability by both western countries and its autocratic allies in the region.

Keywords: Muslim Brotherhood | "Arab Spring" | Syria | Bahrain | Democracy

Giriş

Bölgenin önde gelen ülkeleri olan Mısır, İran ve Suudi Arabistan'a kıyasla mevcut ekonomik, nüfus ve askeri gücü sınırlı olan Katar emirliği önemli tartışmalara konu olacak şekilde özellikle 1995'ten sonra dış ve iç politikasında kayda değer değişimler gerçekleştirmiştir. Söz konusu yenilikler sonucu bölgede aktif ve iddialı bir dış politika yönelimi benimseyen Katar, bölgesel sorunların ve ekonomik durumu iyi gitmeyen ülkelerin sorunlarının çözümü amacı ile ekonomik ve diplomatik politikalar izlemiştir. Söz konusu aktif ve iddialı tutumu "Arap Baharı" süresince de görebilmekteyiz. Katar'ın aktif dış politikası her ne kadar Arap halkları devrimi sonrası bölgede ortaya çıkan güç boşluğu ya da batılı devletlerin Katar'a desteği ile açıklansa da başka önemli faktörlerin de bu duruma etki ettiği söylenebilir. Öncelikle 1995'ten sonra ülkesinin uluslararası, bölgesel ve iç siyasette imajı ve saygınlığını artırmak ve bu çerçevede uluslararası topluma entegre olmak isteyen Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Sani iç ve dış politikada bu yönde başarılı adımlar atarak söz konusu amaca ulaşmış gözükmektedir. Diğer bir deyişle, Katar uluslararası ve iç politikada geçmişe oran ile daha çok söz elde eden ve bölgesel politikaların şekillenmesinde önemsenen bir aktör olabilmıştır.

Bu genel çerçevenin bir yansıması olan Katar'ın Arap devrimleri süresince izlediği dış politika bir noktada Katar'ın 1995'ten sonra izlediği genel siyasetin tamamlayıcısı niteliğindeki diğer noktada ise bu siyasetten kopuşu göstermektedir. Öncelikle devrim süresince Bahreyn olayları dışında Arap halklarının demokratik taleplerine destek veren ve bu nedenle mevcut otokratik yönetimlerle ilişkileri bozulan Katar'ın, 1995'ten sonra bölgede elde ettiği "tarafsız" ve "güvenilir" arabulucu kimliği tartışılmaya başlanmıştır. İkinci olarak Katar'ın kendi ülkesinde demokratik haklar bağlamındaki reformlara hız vermemesi hatta engel olması Katar'ın söz konusu insan hak-

ları söylemi ile ilgili endişeleri beraberinde getirmiştir. Aynı şekilde Şii'lerin diğer Arap halklarına benzer talepler ile Bahreyn'de gösteriler düzenlemesine Katar'ın sessiz kalması ve hatta Bahreyn yönetiminin göstericilere karşı aldığı sert tedbirleri desteklemesi Katar'ın söz konusu yapıcı ve demokratik rolü ile ilgili tartışmaları artırmıştır. Buna rağmen 1995'ten sonra batılı devletlerle ve özellikle ABD ile güvenlik, ekonomi ve siyasi alanlarda ilişkilerini önemli oranda artıran ve söz konusu ülkelere paralel bölgesel politikalar geliştiren Katar, Arap devrimleri süresince de aynı tutumunu devam ettirmiştir. Bu bağlamda aktif ve bağımsız dış politika tutumunu sürdüren Katar, insan hakları ve demokrasi söylemini Arap halkları devrimlerini destekleme süresince sıklıkla dile getirmiş ve bu süreç sonrasında tekrar önemli aktörler olarak ortaya çıkan İslami eğilimli hareketlerle ilişkilerini geliştirmiştir.¹

Bölge Ülkeleri ve Katar Arasındaki İlişkiler: Suriye'deki Olaylar Çerçevesinde Şekillenen Bölgesel İttifaklar

Arap devrimlerinin ortaya çıkması ve bölgede yaşanan kutuplaşma Katar'ın da belli ülkeler ile ilişkisini önemli oranda bozmuştur. Bu ülkelerin başında ise Suriye gelmektedir. Suriye'deki devrimlere de siyasi, ekonomik ve hatta askeri desteğini yineleyen Katar, Suriye rejiminden ve söz konusu ülkenin bölgedeki müttefiki İran ve küresel alandaki destekçisi Rusya'dan yoğun eleştiriler almıştır. Suriye yönetimi ve söz konusu yönetimin denetimindeki basın organları Katar'ın Suriye'nin Devlet Başkanı Beşar Esad'a karşı ayaklanan halka silah ve ekonomik destek sağladığını belirtmiştir. Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Sani ise Suriye rejiminin yol açtığı insani kayıpların önemli seviyelere ulaştığını vurgulayarak Arap Ligi'nin söz konusu ülkeye asker göndermesi gerektiğini vurgulamıştır.² Böylelikle Emir Tani ülkedeki çatışma ortamının durması için Suriye'ye Arap askerlerinin gönderilmesini dile getiren ilk lider olmuştur.³ Suriye'deki olayların gözlemlenebilmesi amacı ile söz konusu ülkeye gönderilen Arap Ligi misyon ekibinin bu şekilde bir görevi ilk defa üstlendiğini ve bazı "hatalar yaptığını" ifade eden Katar Başbakanı Şeyh Hamad Bin Casim el-Tani ise Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Ban Ki-Moon'a BM'nin sürece katkı vermesi gerektiğini belirtmiştir.⁴

Söz konusu gelişmeleri ve Suriye'deki son durumu görüşmek amacı ile 11 Ocak tarihinde ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden Katar'a resmi ziyaret düzenlemiş ve Katar Başbakanı ile yaptığı görüşmede Katar'ın izlediği dış politikayı ABD olarak desteklediklerini dile getirmiştir.⁵ 27 Şubat tarihinde Norveç'e resmi ziyaretinde Suriye konusundaki net tavrını bir kez daha dile getiren Başbakan Hamad bin Casim El-Sani, Katar'ın Suriyeli muhaliflere silah temin etmeye olumlu baktığını belirterek BM'nin söz konusu ülkedeki ölümleri durdurma konusunda başarılı olamadığının altını çizmiştir. BM'nin Rusya ve Çin vetosu nedeni ile ortak bir tavır alamadığının farkında olan Emir Arapların dahil olduğu uluslararası barış gücünün Suriye'ye konuşlanması gerektiğini belirtmiştir.⁶ Suriye'deki muhalif güçleri desteklerken

Katar'ın ortak hareket ettiği ülkelerin başında Suudi Arabistan gelmektedir. Bu bağlamda söz konusu iki ülke 1 Nisan tarihinde İstanbul'da 71 ülkenin katıldığı "Suriye'nin Dostları" konferansında Suriye Lideri Esad'ın ülkeyi terk etmesi ve muhalefetin silahlandırılması konusunda diğer ülkelere ortak çağrı yapmıştır.⁷

Söz konusu sert demeçlere rağmen Doha ve Riyad Arap Ligi ve BM'nin ortak temsilcisi olarak Suriye'ye insani yardımın ulaştırılmasına ve taraflar arasında görüşmeleri başlatmak amacı ile gönderilen Kofi Annan'a⁸ desteklerini de bildirmişlerdir. Ayrıca söz konusu iki ülke 28 Mart'ta Irak'ta Arap Dışişleri Bakanları'nın gerçekleştirdiği toplantıda Suriye ve muhalefet arasında şiddetin durması amacı ile görüşmelerin başlaması kararını da desteklemiştir.⁹ Bu görüşmelerin ve ılımlı sinyallerin Suriye'deki şiddeti durdurulmasına üzerine Katar ve Suudi Arabistan'ın üzerinde etkili oldukları Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkeleri Suriye'deki elçiliklerini kapatma kararı almıştır.¹⁰ Atılan bu adımlarla uluslararası alanda önemli derecede yalnızlığa sürüklenen Suriye'nin müttefiki olarak görülen Rusya ile Arap Dışişleri Bakanları'nın 10 Mart'ta Kahire'de gerçekleştirdikleri toplantıda Suriye konusunda "uzlaşma üzerinde uzlaşma" durumu ortaya çıkmıştır. Rusya ve Çin'in söz konusu tavırlarını eleştiren Doha ise Suriye'deki durumun Rusya ve Çin'in BM'deki vetosunun da etkisi ile "soykırıma" dönüştüğünü ifade etmiştir.¹¹ Her fırsatta Annan'ın çözüm için yürüttüğü girişimleri desteklediğini dile getiren Emir Tani "uluslararası toplumun, Arapların ve Suriye halkının artık daha fazla bekleyemeyeceğini" vurgulamıştır.¹²

Suriye'deki olaylar nedeni ile bölgede mezhepsel mücadelenin ortaya çıkma ihtimali olduğunu ve bölgenin ekonomik olarak ilerleyemediğini dikkate alan Katar, meselenin uluslararası toplumun müdahalesi ile halledilmesi gerektiğini bir kez daha vurgulamıştır.¹³ Bu bağlamda da çözümü hızlandırabileceği beklentisi ile Doha yönetimi ABD'nin Suriye İslami Bankası'na yönelik yaptırımları ve Suriye'yi yalnızlaştıracak diğer uluslararası girişimleri desteklemiştir.¹⁴ Çözümün gerçekleşmesi amacı ile Katar 30 Haziran tarihli Cenevre Toplantısında bir araya gelen uluslararası güçlerin Suriye ile ilgili "geçiş planı"nı, 6 Temmuz'da düzenlenen Paris toplantısında Esad'a yönelik alınacak yaptırım kararlarını ve son olarak Annan'ın başarısız olması üzerine BM Suriye elçisi olarak atanan Lakdar Brahimi'nin girişimlerini¹⁵ desteklemiştir.¹⁶ Bu desteklerin karşılık bulmamasını eleştiren Emir Tani 26 Eylül tarihinde Arap devletlerine Suriye'ye "Arap müdahalesi"nin gerekliliğini ve ülkede "uçuşa yasak bölge oluşturulmasını önermiştir.¹⁷ Fakat Katar ve Suudi Arabistan'a uluslararası toplum ve özellikle ABD'den söz konusu politikalarına güçlü bir destek gelmediği için Suriye muhaliflerine olan yardımlarını Ekim ayı itibarı ile sınırlama yoluna gitmiştir.¹⁸

Yine de 4 Kasım tarihinde Doha'da başlayan ve dört gün süren toplantı sonucunda Suriye muhalefetinin ilan ettiği ve İslami kimlikleri baskın olan kişilerin ağırlıkta olduğu¹⁹ Suriye Ulusal Koalisyonu Esad'ın "bu bir savaş ilanıdır" tehdidinde rağmen Suriye halkının yasal temsilcisi olarak diğer

KİK ülkeleri ve Katar tarafından tanınmıştır.²⁰ Katar'ın ve Körfez ülkelerinin Suriye'ye yönelik politikası söz konusu ülkeler ile İran arasındaki ilişkilerin bozulmasına yol açmıştır. Bölgedeki tek müttefik ülkesini kaybetmek istemeyen İran, Körfez ülkelerinin Suriyeli muhaliflere yaptıkları askeri ve ekonomik yardımdan çok büyük rahatsızlık hissetmiştir. Suriye konusundaki görüşlerine rağmen İran'ın göz ardı edilemeyecek bir ülke olduğunu bilen Emir Tani, Körfez ülkelerinin İran ve Batı arasındaki sorunların çözümünde rol oynayarak bölgesel istikrara katkı sağlayabileceğine dikkat çekmiştir: "Hepimizin bölgede çatışma olmamasında önemli çıkarı vardır" diyen Emir Tani, böylelikle İran ve Körfez ülkeleri arası çıkar çatışmalarını minimize etmeyi amaçlamıştır.²¹ Fakat İran Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad'ın egemenliği tartışmalı olan ve İran'ın işgali altında olan Körfez bölgesindeki adaları ziyareti Körfez ülkelerinin tepkisini çekmiştir.²²

Ayrıca, İran'ın söz konusu ziyareti ve Suriye ve Bahreyn konusundaki tutumu Körfez ülkeleri arasında birlik çabalarının artmasına imkân vermiştir. Bu bağlamda 15 Mayıs'ta Körfez liderleri, KİK'in bir birliğe dönmesini öneren Suudi Arabistan'ın tasarı metnine olumlu yaklaşmışlardır. Toplantı sonucunda bazı gazeteciler Riyad-Manama-Doha arasında bu yönde çalışmaların başladığını bildirmiştir.²³ Katar'ın söz konusu birlik çabalarının içerisinde yer alması 2012 yılı içerisinde Suriye olayları nedeni ile İran'da hâkim olmaya başlayan Katar karşıtı söylemin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Tahran'ı her fırsatta sakinleştirmeye ve ilişkilerini olumlu bir şekilde tutmaya çalışan Emir Tani, Suriye'de Katar'ın "maceracılığa" ve "tehlikeli bir oyuna" sürüklendiği şeklinde İran tarafından yapılan açıklamalar nedeni ile Körfez ülkeleri ile daha yakın bir işbirliğini geliştirmiştir.²⁴ Aralarında birlik ve federasyon eğilimleri artan Körfez ülkeleri, İran'ın Bahreyn'deki halk gösterileri ile birlikte bu ülkenin iç işlerine müdahil olmasına sert tepki göstermiştir. 25 Aralık'ta Manama'da biraraya gelen Körfez ülkeleri İran'ın aksine Bahreyn'deki Sünni azınlık yönetimine olan desteğini tekrar ve daha güçlü bir şekilde dile getirmişlerdir. Aynı toplantıda Körfez ülkeleri birlik yönündeki çağrılarını yinelemişlerdir.²⁵

Bahreyn, Suriye ve körfezdeki adalar meselesinin yanı sıra Katar ve İran arasındaki ilişkileri olumsuz etkileyen diğer bir neden ise Katar temelli yayın yapan Al Jazeera kanalının İran'daki yayınlarının 10 Ocak tarihinde İran tarafından durdurulmasıdır. Söz konusu kanalın Suriye ve bölgede ortaya çıkan diğer olayları "yanlı" gösterdiğini dile getiren İran yönetimi kanalın yayınlarında kesintiye gitmiştir.²⁶ 2012 yılı içerisinde Katar ile ilişkileri bozuk olan diğer bir ülke ise Irak'tır. İran ile yakın ilişkisi bulunan söz konusu ülke Ortadoğu bölgesinde ortaya çıkan halk hareketlerine karşı temkinli davranmış ve Katar'ın artan rolünden rahatsız olmuştur. 2012 süresince Arap Ligi Başkanlığını üstlenen Irak Başbakanı Nuri el-Maliki, 1 Nisan'da İstanbul'da düzenlenen "Suriye'nin Dostları" konferansına katılmayacağını 29 Mart'ta Bağdat'taki Arap ligi zirvesinde ima ederek Katar ve Suudi Arabistan'ın Suriye muhalefetini silahlandırma politikasının karşısında olduğunu vurgulamıştır.²⁷

İki ülke arasındaki ilişkiler Irak'ın kaçak Cumhurbaşkanı Yardımcısı Tarek el-Haşimi'nin Katar tarafından ülkesinde ağırlanması ve Irak'ın Haşimi'nin iade talebinin Emir Sani tarafından reddedilmesi ile daha da bozulmuştur.²⁸

Suriye isyancılarını desteklediği ve Irak'ta “darbe yapmakla” suçlanan Haşimi'yi 1 Nisan'da ülkesine kabul ettiği için Maliki 2 Nisan tarihinde Doha'yı sert bir şekilde eleştirmiştir.²⁹ Yinede 22 yıl aradan sonra yani Irak'ın devrik lideri Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgal tarihi olan 1990'dan beri ilk defa Qatar Havayolu şirketi 8 Haziran tarihinde Bağdat'a uçuş düzenlemiştir.³⁰ Bu dönemde bölgedeki halk hareketleri kadar Gazze sorunu da Katar dış politikasını meşgul etmiştir. “Arap Baharı”nın oluşturduğu atmosfer sonucu bölgedeki İslamcı oluşumlarla daha rahat siyasi ve ekonomik ilişkilerini geliştirebilen Doha, bu çerçevede 2012 yılında Gazze'deki Hamas hareketine siyasi ve ekonomik destek sağlayan başlıca ülkeler arasında yer almıştır. Bu çerçevede ilk önemli görüşmeler Hamas Hükümetinin başı İsmail Haniye ile Katar Emiri, Katar Veliaht Prensi Tamim Bin Hamad el-Tani ve önde gelen Mısırlı Sünni din adamı Yusuf el-Karadavi arasında 31 Ocak tarihinde Katar'da gerçekleşmiştir.³¹ İsrail'in Doğu Kudüs'te yeniden başlattığı inşaat faaliyetlerine sert şekilde tepki gösteren ve BM'yi Yahudi yerleşimlerini araştırmak için göreve çağıran Tani 27 Şubat'ta Doha'da düzenlenen Kudüs Üzerine Uluslararası Konferans'ta “Doğu Kudüs'ün Yahudileştirilmesine karşı çıkmalıyız” mesajını vererek Filistinlilere olan desteğini yinelemiştir.³²

İsrail'e sert tepki göstermenin yanı sıra Filistinliler arasındaki bölünmüşlüğü gidermek amacı ile Hamas ve El-Fetih arasında görüşmelerin yeniden başlamasını teşvik eden Katar, Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ile Hamas Lideri Halid Meşali 5 Şubat tarihinde Doha'da bir araya getirmiştir.³³ Hamas ve Katar arasında ortaya çıkan söz konusu yakınlaşma Hamas'ın Doha'da ofis açabilme imkânını ve bu örgütün ofisinin Suriye'den taşınma meselesini gündeme getirmiştir.³⁴ Halk hareketleri sonucu iktidara gelen yeni kesimlerin İsrail'e karşı olumsuz tutumunun farkında olan Katar Emiri, 20 Mayıs tarihinde İsrail'in bölgede yalnızlığa itilmemesi ve barış çabalarını desteklemesi için seçimler sonucu İsrail'de yeni oluşturulan koalisyon hükümetinin “bazı tavizler” vermesi gerektiğini belirtmiştir.³⁵ Katar Emiri ABD ve bazı batılı devletler tarafından terörist örgüt olarak görülen Hamas'a olan desteğini kanıtlamak amacı ile yakın müttefiki ABD'nin eleştirilerine rağmen devlet düzeyinde ilk ziyaret olarak 23 Ekim tarihinde Gazze'ye resmi bir ziyaret düzenlemiştir.³⁶ Bu ziyarette Gazze'nin yeniden inşası için yapılacak Katar'ın ekonomik yardımını 254 milyon dolardan 400 milyon dolara çıkardığını ifade eden Emir Tani, atılan bu adım ile Katar'ın bölgede artan rolünü açık bir şekilde kanıtlamıştır.

Bu şekilde bölgede halk hareketleri sonucu önemli bir aktör olarak ortaya çıkan İslamcı oluşumlarla ilişkisini kesin bir şekilde ilan eden ve artık bu oluşumlarla daha rahat ilişki geliştirebilen Katar, uzun yıllardır gizli olarak sürdürdüğü politikasını dışa vurmaya başlamıştır.³⁷ Bu süreç Katar'ın 1 Ekim tarihinde Gazze'de diplomatik büro açması ile sonuçlanmıştır.³⁸ Katar Gazze-

lilerin ve Hamas'ın yanında olduğunu 14 Kasım tarihinde Gazze'ye yöneltilen İsrail saldırılarının ardından da göstermiştir. Bu saldırılara sert bir şekilde tepki gösteren ve Arap Ligi ve BM'yi söz konusu konuda acil hareket etmeye ve İsrail'e kaşı birlik olmaya çağırın Tani, 17 Kasım tarihindeki Mısır ziyareti sırasında bu saldırıların ve İsrail'in Hamas'ın üst düzey liderlerini öldürmesinin karşılıksız kalmayacağını vurgulamıştır.³⁹ Katar'ın sert tepkisi üzerine Arap Birliği Genel Sekreteri Nabil el-Arabî liderliğindeki bir Arap ligi heyeti Gazzelilere destek amacı ile bu bölgeye ziyaret düzenleme kararı almıştır.⁴⁰

2012 yılı içerisinde Katar'ın ilişkilerinin olumlu seyrettiği ve bölgesel politikalarda ortak tutum izlediği bir diğer ülke devrim sonrasında seçimler sonrasında Müslüman Kardeşler'in iktidarda yer aldığı Mısır olmuştur.⁴¹ Bu çerçevede Doha yönetimi 2011 yılı içerisinde Körfez ülkeleri ile Mısır'a söz verdiği 3,7 milyar dolar tutarında yardımı 2012 içerisinde vermeye başlamıştır. Aynı şekilde, Katar Mısır'a söz verdiği iki milyar dolar tutarındaki yardımın 500 milyon kadarını 23 Ağustos tarihinde vermiştir.⁴² Kahire ile anlaşma içerisinde olduğu yardım programına bağlı olduğunu ve söz verdiği tutarı Mısır'a ileteceğini belirten Doha yönetimi, ABD'nin Katar Emiri'ne söz konusu yardımı vermemesi şeklinde baskı uyguladığı iddialarını da yalanlamıştır.⁴³ Bu yardımın yanı sıra 6 Eylül tarihinde Emir Tani, gelecek beş yıl içerisinde ekonomisini düzeltebilmek amacı ile Katar'ın Mısır'a yaklaşık 18 milyar dolar yatırım yapacağını açıklamıştır.⁴⁴ Ekonomik yardım ve işbirliği ile ikili ilişkileri geliştirmeyi dış politikasının temel bir parçası haline getiren Doha yönetimi, yine KİK'in kararları çerçevesinde söz verdiği 1,25 milyar dolar tutarındaki yardımı ülkesindeki ekonomik reformları hızlandırmak amacı ile Ürdün hükümetine aktarılmak üzere Körfez Kalkınma Fonu'na aktarmıştır.⁴⁵ Mısır gibi devrimden sonra ekonomik olarak zor zamanlar geçiren Tunus yönetimine de Katar, Nisan ayı içerisinde %2,5 faiz oranı ile 500 milyon dolarlık ekonomik bir yardım ulaştırmıştır.

İslami eğilimi olan ve Katar ile uzun yıllardır siyasi ve ekonomik ilişkisi olan Mısır ve Tunus'taki iktidarların ekonomik olarak başarılı olması Katar'ın bölgedeki rolünü de güçlendireceğinden Katar bu ülkelerin ekonomik olarak gelişmesine önemli destek vermektedir.⁴⁶ Ayrıca Tunus Devlet Başkanı Munisif Marzuki'nin isteği üzerine Katar Emiri, Katar'da bulunan Tunus'un devrik lideri Zeynel Abidin bin Ali'nin damadı Sahr el-Matırı'yi 10 Eylül'de ülkesinden çıkarmıştır.⁴⁷ Doha yönetimi devrimlerin gerçekleştiği ülkelere yardımını uluslararası alanda yürüttüğü çalışmalar ile de göstermiştir. Bu çerçevede 9 Eylül tarihinde Doha'daki toplantıda Katar Emiri, Arap diktatörlerinin devrilmesini hızlandırmak amacı ile uluslararası alanda uygulanan ekonomik yaptırımların devrim gerçekleştiği için artık kaldırılmasını ve dondurulan malvarlıklarının ekonomik altyapısını düzeltebilmesi amacı ile yeni yönetimlere iade edilmesini dile getirmiştir.⁴⁸

Katar'ın Uluslararası Alandaki Rolü: Beklentiler, Sınırlar

Katar'ın uluslararası alanda yürüttüğü diplomatik faaliyetlerin başında el-Kaide ve ABD arasında arabuluculuk rolü oynama girişimi gelmektedir. Bu bağlamda Doha yönetimi 2012 yılı içerisinde de Afganistan-Pakistan-ABD-el-Kaide arasında bazı diplomatik temaslar yürütmüştür. Diğer taraftan 30 Ocak tarihinde Afgan yetkililer ile Taliban militanlarının Suudi Arabistan'da görüşmeler yürüteceklerini açıklaması Katar'ın bu sorundaki rolü ile ilgili bazı tartışmaları beraberinde getirmiştir.⁴⁹ Fakat 6 Şubat tarihinde Pakistan Başbakanı Yusuf Rıza Gilani'nin Katar'a bir dizi diplomatik temasta bulunmak üzere gelmesi ve Katar'ın arabuluculuk yaptığı Taliban militanları ve ABD arasındaki Afganistan'ın istikrarına yönelik görüşmelerde yer almak istemesi Katar'ın hala söz konusu süreçte önemli bir aktör olduğunu göstermektedir.⁵⁰ Bu sürecin olumlu şekilde ilerlemesi için atılan adımlardan bir diğeri ise Küba'da bulunan Guantanamo askeri üssünde tutuklu beş Taliban militanının 10 Mart'ta Katar'a transfer edilmesi ve buradan da ülkelerine gönderilmesidir.⁵¹ Diğer taraftan 13 Mart'ta meydana gelen ve bir Amerikan askerinin 16 Afgan sivil öldürmesi ile sonuçlanan saldırı sonrasında Taliban Katar'da Amerika ile yürütülen güven-inşaası görüşmelerinin "anlamsız" olduğunu açıklayarak söz konusu süreçten ayrıldığını açıklamıştır.⁵²

Bu dönemde Katar'ın ikili ilişkilerinin geliştiği bir diğer önemli ülke ise Fransa olmuştur. Paris ile Doha arasında özellikle ekonomik alandaki ilerlemelerin hızlı bir şekilde yerine getirildiği anlaşılmaktadır. Katar, 2012 yılında ilk önemli yatırımlarını Fransız futbol takımı Paris Saint-Germain'i satın alma, Vinci firmasında yüzde 5,6 hisse ile bulunma ve 13 Mart tarihinde Fransa'nın dev enerji şirketi Total'den yüzde iki oranında hisse satın alımı ile yapmıştır.⁵³ Gelişen ekonomik işbirliğine rağmen Fransa'nın 15 Mart tarihinde Katar Emiri'nden Doha'da yaşayan Mısırlı din adamı ve Müslüman Kardeşler'in ruhani lideri Karadavi'nin ülkesine bir konferansa katılmak amacı ile yapmayı planladığı ziyareti gerçekleştirilmesini istemesi ilişkileri zedelemiştir.⁵⁴ Bu çerçevede "istenmeyen adam" ilan edilen Karadavi'nin Fransa'ya girmesi durumunda gerekli önlemlerin alınacağı Fransız yetkililerce Katar tarafına bildirilmiştir.⁵⁵ Bu olumsuz gelişmeye rağmen Katar'ın 57 üyeli Fransızca Konuşan Uluslar Topluluğuna üye olmak istemesi ve Fransa'nın 16 Ekim'de buna olumlu yaklaşması ikili ilişkilerde oluşturulan bağın kuvvetli olduğunu göstermektedir.⁵⁶

Fakat Katar'ın Fransa'da artan yatırımları ve özellikle Müslümanların yaşadığı gelişmemiş mahallelere yardım isteği Fransa'daki bazı kesimlerce Katar'ın söz konusu bölgelerde yardım aracılığı ile "İslami köktendinciliği" teşvik ettiği şeklinde değerlendirilmiştir. Bunun üzerine Katar, amaçlarının sadece ekonomik olduğunu belirtmiş ve söz konusu bölgelere yapılacak yardım ve yatırım tekliflerini geri çekmiştir.⁵⁷ 15 Mart tarihinde Katar Başbakanı Bulgar Başbakanı Boyko Borisov ile Bulgaristan'da bir araya gelmiş ve bu görüşme sonrasında Katar söz konusu ülkeye tarım, turizm ve altyapı alanın-

da 100 milyon Euro yatırım yapacağını açıklamıştır. Böylece Katar Fransa dışında başka bir Avrupa ülkesi ile de yatırım avantajlarını değerlendirmeyi denemiştir.⁵⁸ Bunun yanı sıra 18 Mayıs tarihinde Türkiye, Katar ve Bulgaristan liderleri İstanbul'dan Bulgaristan'a motor yolu gibi ortak altyapı çalışmaları başlatma yönünde karar almışlardır.⁵⁹ Fransa, Türkiye ve Bulgaristan ile ilişkilerinin yanı sıra Katar'ın Etiyopya, Sudan, Moritanya gibi az gelişmiş ülkeler ile de ilişkilerini geliştirdiği ve bu ülkelere ekonomik yardım sağladığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede ilk görüşme ve anlaşmanın 5 Ocak tarihinde Moritanya ile yapıldığını görmekteyiz. Emir Tani ve Moritanya Devlet Başkanı Sidi Mohamed Kuld Şeyh Abdullah arasında imzalanan anlaşmalar sonucu iki ülke arasında sürdürülebilir kalkınma, adalet, istihbarat ve mali konularda işbirliği gelişimi amaçlanmıştır.⁶⁰ Aynı şekilde 5 Kasım'da bir araya gelen Etiyopya Başbakanı Haile Mariam Desalegn ve Katar Başbakanı Hamad ikili ilişkilerin kaldığı yerden daha hızlı bir şekilde devam etmesi gerektiğini vurgulayarak iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesinin karşılıklı güvene bağlı olduğunu vurgulamışlardır.⁶¹ Sudan Devlet Başkanı Ömer el-Beşir'in 7 Mart tarihinde Katar'a gerçekleştirdiği ziyaret esnasında Emir Tani açık ve kuraklık nedeni ile zor günler yaşayan Sudan'a petrol, tarım ve madencilik alanlarını kapsayan iki milyar dolar tutarında yatırım yapacağını açıklamıştır.⁶² Afganistan'da iki tane topluluk okulu inşası ile Katar az gelişmiş ülkelere olan yardımını devam ettirmiştir.⁶³ Ekonomik yardımların yanı sıra Katar'ın bu dönemde de uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Dünya'nın en önemli gaz ve petrol üreticilerinden biri olan ve dolayısı ile karbon gazının oluşmasında dolaylı da olsa önemli rol oynayan Doha'nın iklim konferansı düzenleyemeyeceği şeklinde eleştiriler yöneltile de söz konusu 18. BM İklim Değişikliği Konferansı 7 Aralık tarihinde Doha'da gerçekleşmiş ve önemli bir sonuç çıkmadan sona ermiştir.⁶⁴

Bu tartışmalar ile birlikte Katar'ın gündemine giren diğer önemli tartışmalar ise 2022 Dünya Kupasının Katar'da düzenlenmesi ile ilgili olmuştur. Bu çerçevede birinci tartışma Ortadoğu'da ilk defa bu hakkı kazanan Katar'ın söz konusu kupaya ev sahipliği yapmak amacı ile düzenlenen seçim kuralarında hile yaptığı ve seçimleri etkilediği ile ilgilidir. Bu çerçevede bazı çevreler Uluslararası Futbol Federasyonu Kurumu (The Fédération Internationale de Football Association- FIFA)'nın söz konusu süreçler ile ilgili araştırma yapması gerektiğini dile getirmiştir.⁶⁵ Diğer bir tartışma ise alkol kullanımı ile ilgilidir. Bu çerçevede İslami bir hukuk ile yönetilen ve dolayısı ile alkol kullanımının yasak olduğu ülke olan Katar'da 2022 Dünya Kupası nedeni ile başvurulacak uluslararası standartlara nasıl uyum sağlanacağı önemli bir tartışma maddesi olmuştur.⁶⁶ FIFA ve diğer batılı devletler 2022 Dünya Kupası gibi önemli bir organizasyonun alkol tartışmalarına odaklanmasına ve bu organizasyonun bu sebepten hasar görmesine Katar yönetiminin engel olması gerektiğini belirtmiştir. Fakat söz konusu durum Katar devletinde rejim tartışmalarına yol açacak kadar önemli yansımalara neden olmuştur.⁶⁷

İç Politika Tartışmaları: Bölgede Demokratik, İç Politikada Monarşik

“Arap Baharı” olarak tanımlanan ve bölgede bazı halkların demokratik talepler ile otokratik yönetimlere karşı çıktığı süreç içerisinde Katar’ın Bahreyn’deki olaylar dışında genel itibari ile söz konusu halk hareketlerine destek olduğu bilinmektedir. Söz konusu desteğin arkasında Katar’ın içsel, bölgesel ve uluslararası pozisyonundan kaynaklı bazı dış politika kaygıları olduğu söylenebilir fakat asıl nokta önemli oranda ve aktif şekilde demokratik hareketleri destekliyor gözükürken Doha yönetiminin bu süreçten kendi iç yapısının etkilenmemesi amacı ile de politika oluşturmasıdır. 29 Kasım tarihinde Katar Mahkemesinin 16 Kasım 2011’den beri “hükümeti devirmek” ve “Emiri aşagılamak” suçlarından tutuklu bulunan Muhammed Ibn-i el-Dheeb el-Ajami adlı yazara ömür boyu hapis kararı vermesi Katar’ın bölgedeki demokratik tutumu ile ilgili tartışmaları tekrar gündeme getirmiştir.⁶⁸ Kamuoyuna açık olmayacak şekilde yürütülen yargılamada yazarın tutuklanmasındaki temel nedenin Katar yönetimi ve Emiri’ne yönelttiği eleştiriler olduğu ifade edilmektedir. Bu çerçevede yazarın yayımladığı “Yasemin Yazarı” adlı makalede Körfez ülkelerindeki yönetim sistemlerini eleştirmesi ve “baskıcı elitler karşısında hepimiz Tunuslularız” çıkışını yapması yazarın tutuklanmasındaki asıl neden olarak gösterilmektedir.⁶⁹ Katar’da “Arab Baharı” şeklinde gelişmeler yaşanmasını bekleyen söz konusu yazarın tutuklanması devrimlere son derece güçlü destek veren Katar’ın yaklaşımı ile ilgili “çifte standart” tartışmalarını yoğunlaştırmıştır. Bu çerçevede Uluslararası Af Örgütü (UAÖ) ve İnsan Hakları İzleme Örgütü (İHIÖ) yazarın tutuklanmasına sert şekilde tepki göstermiş ve bu kişinin sadece ifade özgürlüğü hakkını kullandığını belirtmiştir.

Ayrıca yargılama yöntemine de eleştiri getiren söz konusu gruplar Katar’ın yazarı derhal serbest bırakması gerektiğini vurgulamıştır.⁷⁰ Bu tutuklamanın yanı sıra Haziran ayında Katar parlamentosunun onayladığı ve Doha yönetimi ve komşu ülkelerdeki yönetimleri eleştiren kişilere cezalar getiren medya yasası da insan hakları grupları tarafından ağır şekilde eleştirilmiş ve bu yasanın Emir tarafından onaylanmaması gerektiğini vurgulamışlardır. Açık bir sansür olarak algılanan söz konusu yasanın Katar’ın “Arap Baharı” süresince kazandığı olumlu imajı zedeleyeceği ifade edilmiştir.⁷¹ Söz konusu otokratik eğilimlerin Katar’da etkisi artan siyasi İslam nedeni ile olduğuna dair varsayımlar ortaya atılmış ve bu iddialar Katar’ın devrim süreci yaşayan ülkelerde İslamcı hareketlere verdiği önemli ekonomik ve siyasi desteğe dayandırılmıştır. Bölgede ve uluslararası alanda ortaya çıkan endişelerin farkında olan Katar’ın önde gelen isimlerinden eski Ticaret ve Ekonomi Bakanı Şeyh Muhammed Ahmed Casim el-Tani “kendisinin de samimi bir Müslüman olduğunu fakat dinin belli amaçlara ulaşmak için” kullanılmayacağını ifade ederek “siyasi ve aşırı İslam” anlayışına eleştiri getirmiştir.⁷² “Siyasi İslam” endişelerini gidermek amacı ile gerçekleştirilen diğer bir girişim ise Arap kadınlarının halk hareketleri sonrasında durumlarının ne olacağına ilişkin Doha

Tartışmaları forumudur.⁷³ Bu adımlar ile bölgede tartışılmaya ve eleştirilmeye başlanan tarafsız ve demokratik rolünü tekrar kazanmak isteyen Katar radikal İslami eğilimlerin siyasi amaçlarla politika oluşturmasına destek vermeyeceği mesajını vermeyi amaçlamıştır.

Sonuç

1995 sonrası kansız bir saray darbesi ile iktidarı babası Şeyh Halife bin Hamad'dan alan mevcut iktidarın lideri Emir Tani bu süreç sonrasında demokratik ve liberal sayılacak pek çok reform hareketinin ülke içerisindeki öncüsü olmuştur. Demokratik adımlara ek olarak bölge ülkeleri ile ilişkilerini güven ve samimiyet üzerine kurarak ve bölge sorunlarının çözümünde arabuluculuk rolü oynayarak bölgedeki ve uluslararası alandaki imajını önemli oranda yükselten Katar “Arap Baharı” süresince de bu pozisyonu destekler nitelikte bir politika izlemiştir. Genel itibarı ile batılı devletler ve bölgenin diğer Sünni Monarşi ülkeleri ile paralel politikalar izleyen Katar'ın devrim sürecinde demokratik taleplerle otokratik rejimlere ayaklanan hareketlere önemli oranda destek verdiği anlaşılmaktadır. Fakat Bahreyn örneğinde tam tersi bir tutum ile mevcut yönetime desteğini göstermiş ve Şiiilerin organize ettiği ve benzer demokratik taleplerin dile getirildiği halk gösterilerinin Sünni Monarşi Bahreyn yönetimi tarafından bastırılmasını onaylamıştır. Bahreyn'de meydana gelecek muhtemel bir iktidar değişikliği sonucu Şiiilerin ve dolayısı ile İran'ın bölgede etkisinin artmasından endişe eden Manama yönetimi ve diğer Körfez başkentleri söz konusu hareketlerin bastırılmasında ortak hareket etmiştir.

Bahreyn'de ve Suriye'de ortaya çıkan olaylar diğer halk hareketlerinin aksine bölge ülkelerinin aralarında keskin kutuplaşmaların oluşmasına yol açmıştır. İran ve Irak ile Lübnan'da Hizbullah oluşumu Suriye'de iktidarı Bahreyn'de halk gösterilerini desteklerken, Katar, Türkiye, Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkeleri bu ittifakın karşısında yer alarak Suriye'de muhalefet hareketini Bahreyn'de de iktidara önemli oranda destek vermiştir. Bu durum bölgede tekrar mezhepsel tartışmaları gündeme getirmiş ve bölge ülkeleri mezhepsel kaygılar ile hareket ediyor görüntüsü vermekten uzak kalamamıştır. Bu çerçevede Katar'ın Türkiye ve Suudi Arabistan gibi ülkeler ile ilişkileri gelişirken aynı derecede İran ve Suriye ile ilişkileri bozulmuştur. Katar'a bu süreç içerisinde diğer bir eleştiri ise halk hareketleri süresince bölgenin büyük kısmında izlemeye çalıştığı demokratik söylemin iç politikasında çok etkili olmadığı şeklinde olmuştur. Bazı kesimler monarşi ve aynı zamanda otokratik bir ülke olan Katar'ın 1995'teki demokratik açılımlarına devam etmediği ve hatta “Arap Baharı” sonrasında tersi bir etki ile demokratik açılımların tersine politika benimsediğini belirtmişlerdir.

Kronoloji

- **5 Ocak:** Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani ve Moritanya Devlet Başkanı Sidi Mohamed Kuld Şeyh Abdullah bir araya gelmiştir.
- **11 Ocak:** Amerika Başkan Yardımcısı Joe Biden Suriye konusunda ABD'nin söz konusu ülkeye desteğini göstermek amacı ile Katar'a resmi ziyaret düzenlemiştir.
- **31 Ocak:** Hamas Hükümetinin başı İsmail Haniye Katar ile olan ikili siyasi ve ekonomik ilişkilerini geliştirmek amacı ile Katar'a resmi bir ziyaret düzenlemiştir.
- **5 Şubat:** Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ile Hamas Lideri Halid Meşal aralarındaki sorunlara çözüm bulmak amacı ile Doha'da bir araya gelmiştir.
- **6 Şubat:** Pakistan Başbakanı Yusuf Rıza Gilani Katar'a bir dizi diplomatik temasta bulunmak üzere gelmiştir.
- **27 Şubat:** Katar Başbakanı Şeyh Hamad bin Casim el-Tani Norveç'e ekonomik ve siyasi ilişkileri geliştirme çerçevesinde resmi ziyaret düzenlemiştir.
- **7 Mart:** Sudan Devlet Başkanı Ömer el-Beşir Katar'dan ülkesine ekonomik yardım ve yatırım alabilmek amacı ile Doha'ya resmi ziyaret düzenlemiştir.
- **15 Mart:** Katar Başbakanı Şeyh Hamad Bin Casim el-Tani Bulgar Başbakanı Boyko Borisov ile ekonomi ve diğer alanlarda anlaşma imzalamak için Bulgaristan'da bir araya gelmiştir.
- **1 Nisan:** Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani İstanbul'da 71 ülkenin katıldığı "Suriye'nin Dostları" toplantısına katılmıştır.
- **18 Mayıs:** Türkiye, Katar ve Bulgaristan liderleri aralarında İstanbul'dan Bulgaristan'a motor yolu gibi ortak altyapı çalışmaları başlatma yönünde karar almıştır.
- **10 Eylül:** Katar'da bulunan Tunus'un devrik lideri Zeynel Abidin Bin Ali'nin damadı Sahr el-Matri Tunus'un isteği üzerinde ülkeden çıkarılmıştır.
- **26 Eylül:** Katar Arap devletlerine Suriye'ye Arap müdahalesini önermiştir.
- **1 Ekim:** Katar Gazze'de diplomatik ofis açacağını bildirmiştir.
- **23 Ekim:** Hamas'a olan desteğini kanıtlamak amacı Katar devlet başkanı devlet başkanlığı seviyesinde ilk ziyaret olarak Gazze'ye gitmiştir.
- **5 Kasım:** Etiyopya Başbakanı *Haile Mariam Desalegn* ve Katar Başbakanı Şeyh Hamad Bin Casim el-Tani ekonomik ilişkileri görüşmek üzere bir araya gelmiştir.
- **29 Kasım:** Katar Mahkemesi "hükümeti devirmek" ve "Emiri aşağılamak" suçlarından tutuklu bulunan ve "Yasemin Yazar" makalesi bulunan Katarlı yazar *Muhammed Ibn-i el-Dheeb el-Ajami* adlı yazara ömür boyu hapis kararı vermiştir.

Notlar

- 1 Katar'ın bölgede artan rolü ile ilgili bakınız; Faisal Baatout, "Qatar steals limelight from traditional Powers", *Middle East Online*, 07.02.2012; Omar Sharif, "Is Doha the new Arab Political capital", *Gulf News*, 12.02.2012; Ahmad Jamil Azem, "Qatar's Ties with the Muslim Brotherhood Affect Entire Region", *Middle East Online*, 19.05.2012; Colum Lynch, "Qatar uses its clout to shape new Middle East", *Gulf News*, 29.11.2012.
- 2 "Damascus: Qatar is Financing, arming 'terrorists' in Syria", *Middle East Online*, 18.01.2012.
- 3 "Qatari Emir incites Arabs to take action against Damascus", *Middle East Online*, 14.01.2012.
- 4 "Qatar PM: Arab League Mission made 'mistakes' in Syria", *Middle East Online*,
- 5 "Biden discusses Syria with Qatar's prime minister", *Gulf News*, 13.01.2012.
- 6 "Qatar favours what US doesn't: Arming Syrian opposition", *Middle East Online*, 27.02.2012.
- 7 "Iraq Prefers role of spectator in 'Friends of Syria' conference", *Middle East Online*, 31.03.2012.
- 8 Annan Planı detayları için bakınız; Rami G. Khouri, "The Logic of Kofi Annan's Strategy", *Middle East Online*.
- 9 "Arab FM to discuss Syria draft Resolution", *Middle East Online*, 28.03.2012.
- 10 "GCC States to close embassies in Syria", *Middle East Online*, 16.03.2012.
- 11 "Arabs, Russia meeting on Syria: Agreement on the disagreement", *Middle East Online*, 10.03.2012.
- 12 "Qatar says Syria needs to make right decision", *Gulf News*, 14.03.2012.
- 13 Mohammad Ali Harissi, "Sectarian division: Will Syria's unrest turn into Shiite-Sunni Conflict", *Middle East Online*, 27.04.2012; "Conflict in region fuelling further unemployment: Qatar emir", *Gulf News*, 22.04.2012.
- 14 "With Qatar blessing: US sanctions Syria International Islamic Bank", *Middle East Online*, 30.05.2012.
- 15 Tim Witcher, "Most experienced, least confident: Lakhdar Brahimi as new Syrian Conflict envoy", *Middle East Online*, 18.08.2012.
- 16 Jo Biddle ve Mariette le Roux, "Paris Meeting ends with no serious action against Assad", *Middle East Online*, 06.07.2012.
- 17 Tim Witcher, "Qatar calls for Arab Intervention in Syria", *Middle East Online*, 26.09.2012.
- 18 "Citing US fears, Qatar, Saudi Arabia limit Syrian rebel aid", *Middle East Online*, 07.10.2012.
- 19 Acil Tabbara, "Islamists dominate new leadership of Syrian National Council", *Middle East Online*, 08.11.2012.
- 20 "New Syrian opposition bloc gets first recognition from GCC States", *Middle East Online*, 12.11.2012; "Qatari FM says 22-member Arab Leagues will seek full recognition of new Syrian Opposition", *Middle East Online*, 12.11.2012; "Furious Damascus: Doha meeting amounts to declaration of war", *Middle East Online*, 14.11.2012
- 21 Habib Toumi, "Qatar PM calls for Gulf role in Iran-West issues", *Gulf News*, 05.01.2012.
- 22 "Faisal Baatout, "GCC states: Ahmedinejad Island visit 'provocative'", *Middle East Online*, 18.04.2012.
- 23 Assad Abboud, "GCC Leaders agree to discuss further union proposal", *Middle East*

- Online*, 15.05.2012.
- 24 Joseph A. Kechichian, "Qatar in Gulf unionist camp", *Gulf News*, 15.07.2012; James M. Dorsey, "The Struggle for Syria: Iran-Qatar ties come under stres", *Middle East Online*.
 - 25 Assaad Abboud, "GCC Leaders blast Iran's meddling in internal Affairs", *Middle East Online*, 25.12.2012; "GCC leadars call for unity, closer economy", *Middle East Online*, 25.12.2012.
 - 26 "Tehran vs Doha: Iran jamming Qatar's media arm Al-Jazeera", *Middle East Online*, 10.01.2012.
 - 27 "Iraq prefers role of spectator in 'Friends of Syria'", *Middle East Online*, 31.03.2012.
 - 28 "After Qatar, Iraq Fugitive VP arrives in Saudi Arabia", *Middle East Online*, 04.04.2012.
 - 29 "Maliki uses Syria to slam Qatar, Saudi Arabia", *Middle East Online*, 02.04.2012; "Qatar rejects Iraq demand to hand over Al-Hashemi", *Gulf News*, 03.04.2012.
 - 30 "Qatar Airways lands in Baghdad after 22 years", *Middle East Online*, 08.06.2012.
 - 31 "Special Qatari plane takes Haniya to Doha: Hamas abandons Damascus", *Middle East Online*, 30.01.2012.
 - 32 "Qatar urges UN to probe 'Judaisation' of E. Jerusalem", *Middle East Online*, 27.02.2012; Habib Toumi, "Qatar calls for UN fact-finding panel for Jerrusalem", *Gulf News*, 26.02.2012.
 - 33 "Palestinians' Abbas, Meshaal begin talks in Qatar", *Middle East Online*, 05.02.2012.
 - 34 Habib Toumi, " Hamas has no plan to open Office in Doha", 13.02.2012.
 - 35 "Qatar Emir advises Israel: Make concessions for Peace", *Middle East Online*, 20.05.2012; Habib Toumi, "Israel must rethink policies after losing friends: Qatar Emir", *Gulf News*, 20.05.2012.
 - 36 Acil Tabbara, "Qatar Emir in Gaza: Doha pushes Islamist agenda to detriment of Palestinian Unity", *Middle East Online*, 23.10.2012.
 - 37 "Qatar funds major Project to rebuild Gaza", *Gulf News*, 17.10.2012; "Qatar plays the Hamas Card", *Gulf News*, 23.10.2012: "Qatar aims to rehabilitate Hamas image in the eyes of the West", *Gulf News*, 24.10.2012.
 - 38 "Qatar opens diplomatic Office in Gaza", *Gulf News*, 01.10.2010.
 - 39 "Qatari emir calls for 'firm resistance'", *Gulf News*, 19.11.2012; "Qatar PM: Israel raids on Gaza must not go unpunished", *Middle East Online*, 15.11.2012.
 - 40 "Arab Foreign ministers agree on organizing 'trip' to Gaza", *Middle East Online*, 18.11.2013.
 - 41 Ahmad Jamil Azem, "Qatar's ties with the Muslim Brotherhood Affect Entire Region", *Middle East Online*, 19.05.2012.
 - 42 "Qatar Money infiltrates Egypt", *Middle East Online*, 24.08.2012.
 - 43 Habib Toumi, "Qatar denies US pressure to freze donations to Egypt", *Gulf News*, 04.02.2012.
 - 44 "Qatar to pour 18 billion dolar into Egypt economy", *Middle East Online*, 07.09.2012.
 - 45 "Qatar mmoney infiltrates Jordan: \$1.25 billion to back economic reform", *Middle East Online*, 27.09.2012; Habib Toumi, "Qatar to contribute \$1.25b to Gulf Development Fund", *Gulf News*, 11.06.2012.
 - 46 "Qatar lends Tunisia \$500 million with interest", *Middle East Online*, 18.04.2012.
 - 47 "Qatar to expel Bin Ali son-in-law", *Gulf News*, 11.09.2012.

- 48 "Doha Forum seks to recover frozen Arab assets", *Middle East Online*, 12.09.2012.
- 49 "Assad Abboud, "Saudi Arabia, Qatar rush to clear record of Taliban", *Middle East Online*, 30.001.2012.
- 50 Nasir Jaffry, "Pakistan seks place at Qatar Taliban Talks", *Middle East Online*, 06.02.2012.
- 51 "Taliban detainees will move to Qatar", *Gulf News*, 11.03.2012.
- 52 Sardar Ahmad, "Taliban call of 'pointless' Qatar confidence-building talks with US", *Middle East Online*, 15.03.2012.
- 53 "Qatar buys two percent stake in French Energy giant Total", *Middle East Online*, 14.03.2012.
- 54 "Qaradawi 'persona non grata in France", *Middle East online*, 26.03.2012.
- 55 Habib Toumi, "Sarkozy wants Al Qaradawi to stay away from France", *Gulf News*, 26.03.2012.
- 56 "Paris defends Qatar's entry into Francophonie", *Middle East Online*, 17.10.2012.
- 57 "Qatar sneaks out of 'controversy': French suburb fund postponed", *Middle East Online*, 28.03.2012.
- 58 "Qatar to invest 100 million euro in Bulgaria", *Gulf News*, 15.03.2012.
- 59 "Bulgaria, Qatar, Turkey discuss joint infrastructure projects", *Middle East Online*, 19.05.2012.
- 60 "Mauritania, Qatar boost ties with fresh accords", *Middle East Online*, 06.01.2012.
- 61 "Ethiopia, Qatar resume diplomatic ties", *Gulf News*, 05.11.2012.
- 62 "Qatar pledges to invest \$2 billion in Sudan", *Middle East Online*, 08.03.2012.
- 63 "Qatari organization launches two community schools in Afghanistan", *Gulf News*, 06.05.2102.c
- 64 "Climate talks on the brink of collapse", *Gulf News*, 08.12.2012; "Greenhouse gas leader Qatar hosts climate conference", *Middle East Online*, 23.11.2012; "Qatar turns blind eye to its carbon emissions: Gas is the solution", *Middle East Online*, 26.11.2012.
- 65 James M. Dorsey, "Qatar World Cup hosting victory stil faces serious challenges", *Middle East Online*, 01.06.2012.
- 66 James M. Dorsey, "Alcohol debate shines light on divisions in Qatari Society", *Middle East Online*, 16.03.2012; James M. Dorsey, "Qatar ruler's Powers debated", *Middle East Online*, 18.01.2012.
- 67 James M. Dorsey, "Alcohol ban raises specter of problems for Qatar's hosting of 2022 World Cup", *Middle East Online*, 12.01.2012.
- 68 "Democracy-preaching Qatar jails poet for life for incitement against regime", *Middle East Online*, 30.11.2012.
- 69 "Poet faces secret trial in Qatar for praising Doha-sponsored Spring", *Middle East Online*, 30.10.2012.
- 70 "Qatar poet faces secret trial for 'insult'", *Gulf News*, 31.10.2012.
- 71 "Call on Qatar not to approve media law", *Gulf News*, 30.10.2012.
- 72 "Religion sould not be used to achiece Political gains", *Gulf News*, 25.11.2012.
- 73 Habib Toumi, "Doha Debates to debate Arab women in post uprisings", *Gulf News*, 23.02.2012.